

Simon Pirani

Europeisk socialism, imperialistisk militarism och försvaret av Ukraina

12 mars 2026

Denna artikel av historikern och energiforskaren Simon Pirani¹ består av två delar.²

Den första diskuterar hur vänstern som solidariserar sig med Ukraina bör förhålla sig till den kraftiga upprustningen i Väst, medan den andra kritiserar den del av vänstern som är fången i lägertänkande ("campism") och därför ser Ukrainas kamp som ett imperialistiskt ombudskrig mot Ryssland, i stället för en kamp för Ukrainas självständighet.

Artiklarna är översatta av Jan Czajkowski

Rysslands bombningar av ukrainsk civil infrastruktur och bostadshus har fortsatt oavbrutet under denna månad, samtidigt som uppmärksamheten har avletts av det brottsliga militär-äventyr som USA och Israel driver i Iran. Ukrainiska städer är på väg ur sin hittills hårdaste vinter, under vilken Ryssland gjorde sitt yttersta för att frysa dem till underkastelse.

Frågan hur eller om socialister i Europa tar sig an de politiska och praktiska utmaningar som Rysslands krig innebär ligger säkert väldigt långt ner på listan över saker som de flesta ukrainare funderar över just nu.

Demonstration i London på treårsdagen av Rysslands invasion, februari 2025. Foto: Steve Eason

¹ Simon Pirani är författare till ett stort antal artiklar och böcker om Vietnam/Indokina, Sovjetunionen, Ryssland, energi-, miljö- och klimatfrågor m m. Medverkar i flera vänstertidskrifter, däribland *International Viewpoint* och *Europe Solidaire Sans Frontières*. Se även (engelskspråkiga Wikipedia): [Simon Pirani](#).

² Artikeln har publicerats på flera ställen, bl a *People and Nature*, *Europe Solidaire Sans Frontières* och *Anti Capitalist Resistance*.

Jag tänker ändå skriva om detta nu, för om ”socialism” betyder något, då spelar det stor roll hur europeiska socialister reagerar på det blodigaste kriget på denna kontinent sedan åttio år tillbaka.

Jag kommer att hävda att de små steg vi har tagit för att stödja det ukrainska motståndet i internationalismens anda överskuggas av vårt kollektiva misslyckande att förstå och diskutera de djupgående förändringar som det ryska kriget har orsakat, och att utarbeta effektiva motåtgärder.

Med ”vi” menar jag socialister som från början stöttat det ukrainska motståndet mot det imperialistiska angreppet. I en första artikel gör jag en översikt över vad vi har gjort och inte gjort. I en andra artikel kommenterar jag det kvarvarande inflytandet från dem som motsätter sig det ukrainska motståndet – i praktiken eller i ord, eller både och.

De små steg vi har tagit kan sammanfattas på följande sätt. För det första har delar av den organiserade arbetarrörelsen gett direkt, materiellt stöd till sina ukrainska motsvarigheter i form av medicinska och andra förnödenheter. Även om detta förmodligen är en relativt liten del av det totala stödet från civilsamhället och från ukrainare som bor i Europa – som sträcker sig ända till militär utrustning och frivilliga soldater – är det betydelsefullt.

För det andra har vi försökt förena stödet för det ukrainska motståndet mot den ryska imperialismen, och faktiskt även för den lilla, hårt undertryckta antikrigsrörelsen i Ryssland, med den massiva antikrigsrörelse som motsatte sig västliga regeringars stöd för det israeliska folk-mordet i Gaza. Vi höjde våra röster mot hyckleriet från de regeringar som försökte tysta pro-palestinska röster med våld samtidigt som de tillät ukrainska.

Krav från arbetarrörelsen på västliga regeringar att vidta starkare specifika åtgärder till stöd för Ukraina, genom att göra de ekonomiska sanktionerna mer effektiva eller genom att frigöra leveranser av vissa typer av vapen, har enligt min mening varit mindre effektiva, på grund av arbetarrörelsens relativa politiska svaghet och krisen för socialdemokratiska partier över hela Europa.

Vårt allvarligaste misslyckande har dock, enligt min mening, varit bristen på en djupgående diskussion om hur det ryska kriget har förändrat Europa, och vad det innebär för arbetarrörelsen och de sociala rörelserna.

Alltför lite uppmärksamhet ägnas åt ukrainska socialisters kritiska synpunkter. En meningsfull diskussion om de militära frågor vi ställs inför är nästan helt frånvarande, åtminstone i Storbritannien. Man uttrycker sällan tydliga tankar om vad kriget och dess effekter innebär för samhället, för sociala rörelser, för arbetande människor som drivkraft för förändring, till skillnad mot vad det innebär för staten.

En konsekvens av detta misslyckande är att våra svar på den primitiva ”antiimperialism” som gör det ukrainska motståndet osynligt, och som nyligen uttrycktes av exempelvis Zarah Sultana, är helt otillräckliga.

I de ukrainska socialisternas kritik finns en implicit utmaning till oss i västländerna i reflektionerna från Taras Bilous om de senaste fyra årens krig, som bygger vidare på hans vitt spridda ”brev till den västerländska vänstern” som skrevs samma dag som Ryssland invaderade.

På frågan om utsikterna för en förhandlad fred och säkerhetsgarantier– vars avsaknad enligt Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj är ett avgörande hinder för en uppgörelse – sade Bilous:

Mot bakgrund av den internationella ordningens kollaps är inga skriftliga säkerhetsgarantier tillförlitliga. För Ukraina finns det två huvudsakliga säkerhetsgarantier: armén, och det faktum att

Ryssland har lidit tunga förluster i detta krig. Nu kommer de att tänka sig för två gånger innan de attackerar oss igen.

Bilous lyfter å ena sidan fram betydelsen av de direkta förhandlingarna mellan Ryssland och Ukraina som nu pågår, i motsats till den amerikansk-ryska ”stormaktsfarsen”. Å andra sidan ser han inga tecken på att Putin har övergett sin plan att förstöra den ukrainska staten, och betraktar uppmaningar att överlämna den icke-ockuperade delen av Donbass till Ryssland som ”bara ett möjligt steg i den riktningen”.

Dessa skarpa varningar innebär dilemman för socialister över hela Europa. Om de enda verkliga ”säkerhetsgarantierna” är vapenmakt, vad innebär detta då i Estland? Litauen? Polen? Vad innebär det längre västerut?

Hanna Perechoda, en ukrainsk socialist som bor i Schweiz, hävdade förra året att varje vänsterperspektiv måste utgå inte från nationalstaten eller den europeiska gemenskapen, utan från den ”globala arbetarklassen”. Man måste ”ha i åtanke att varken människoliv, arbetandes rättigheter eller miljön kan skyddas” i någon stat som är sitter fast i ”intressesfären” för imperialistiska råvaruexploatörer som Ryssland, Kina eller USA.

Enligt hennes uppfattning kräver detta att socialister i Europa, för det första, ”säkerställer den strukturella överlevnaden av ett demokratiskt utrymme” och, för det andra, ”kämpar inifrån det utrymmet för att omdefiniera dess politiska och sociala innehåll”. I de baltiska staterna, Polen och Finland innebär detta att ”återuppbygga sina lager [av vapen] och förstärka infrastrukturen”. Hon fortsatte:

När din granne är världens näst största militärmakt, som dagligen bombar städer, lägger en tredjedel av sin budget på krig och kallar ditt land ett ”historiskt misstag”, handlar förmågan om att försvara sig inte om kapprustning. Den handlar om överlevnad.

Östeuropeiska stater kan endast åstadkomma detta med hjälp av västeuropeiska allierade, skriver Perechoda. I Västeuropa är ”hotet annorlunda. Det handlar mindre om invasion, mer om extremhögens framväxt”; och försvar innebär:

[A]tt motverka desinformation, skydda infrastruktur, blockera utländska pengar i politiken, försvara sig mot cyberattacker, sabotage och energiutpressning. Och att hjälpa dem som omedelbart behöver vapen för sin överlevnad.

Perechoda hävdar att socialister inte bör motsätta sig vapenproduktion. Det verkliga slagfältet är vem som kontrollerar den – ”problemet är när man låter marknaden bestämma vad som produceras, för vem och enligt vilka regler”.

Om vi i Västeuropa inte diskuterar dessa frågor, vad håller vi då på med? Det är inte de ukrainska kamraternas uppgift att reda ut våra problem. De har tillräckligt med andra saker att oro sig för. Det är till vår kollektiva skam att Oleksandr Kyselov, en ukrainsk socialist bosatt i Sverige, markerar fyraårsdagen av det fullskaliga kriget genom att invända att:

Alltför många inom den europeiska vänstern är upptagna med att pressa ut bekanta gamla ramverk över en förändrad värld. Som om de fortsätter att hoppas att de, om de bara förnekar, fördömer och anklagar tillräckligt högt, samtidigt som de i vissa lägen predikar internationalism samtidigt som de förstärker gränserna för sina nationella enheter, ska slippa den nya verkligheten i världen.

Det finns minst två sidor av den diskussion vi måste föra: en (”politisk”) som rör hur vi kan påverka situationen just nu, när alla beslut om militära frågor i praktiken ligger i händerna på den härskande klassen, dess stat och dess marionettpolitiker; och en andra (jag kallar den ”rörelseorienterad”), som handlar om vilka principer vilka vi kan bygga en rörelse kring som är stark nog både som motvikt till staten och till att åstadkomma social omvandling.

På den politiska sidan ligger socialisterna i de nordiska länderna långt före oss i Storbritannien, kanske för att de geografiskt ligger närmare Ryssland.

Bjarke Friberg från Röd-Gröna Alliansen [Enhedslisten] i Danmark underströk i en intervju nyligen det ”mycket reella” hot som Putins regim utgör, ”inte nödvändigtvis i termer av ’stridsvagnar som rullar in i Paris’, men definitivt som ett hot mot demokratin, suveräniteten och principen att gränser inte kan tillåtas ändras med våld”. Han fortsatte:

Vi motsätter oss rysk imperialism precis som vi har motsatt oss amerikansk och Nato-imperialism: inte genom att stödja ett block mot en annat, utan genom att försvara folkens rätt till självbestämmande och stödja demokratiska och progressiva krafter i Ryssland och dess klientstat, Belarus.

Friberg hävdade att ”opposition mot militarism” och att erkänna ”behovet av att människor gör motstånd mot aggression” är helt förenliga, och formulerade detta i termer av ”folkligt försvar – ett demokratiskt försvar baserat på medborgarna och förankrat i det civila samhället, inte en militariserad statsapparat som tjänar näringslivets, vapenindustrins och imperialistiska interventioners intressen”. Alternativet till ”folkförsvar” är att lämna fältet öppet för auktoritära makter.

Det finns ingen motsättning mellan militärt stöd till Ukraina och kritik mot Nato och vapenindustrin.

Var står socialisterna i Storbritannien? I oktober förra året höll en grupp av oss en (mindre, inte offentligt utannonserad) diskussion om ”Hur vi effektivt kan stödja det ukrainska motståndet, samtidigt som vi motsätter oss en allmän europeisk upprustning”. En vän som inledde diskussionen – låt oss kalla honom Gerald – började med att säga att han inte trodde att detta var möjligt; att vi inte kunde göra det ena utan det andra (i motsats till Fribergs ståndpunkt).

Som jag förstod det anser Gerald att de europeiska ländernas militärutgifter har varit relativt låga de senaste åren, och att de utan investeringar på flera miljarder euro i vapensystem inte skulle kunna motverka den ryska militarismen i Östeuropa.

Militär teknik (som jag vet mycket lite om) nämndes också i vår diskussion. I vilken utsträckning USA, europeiska länder, Israel och andra är beroende av varandra när det gäller detta är av betydelse.

Var skulle vi kunna börja för att bilda oss en gemensam uppfattning om detta svåra ämne? Arbetarklassen och de socialistiska rörelserna kan och måste välja och vraka bland den kapitalistiska statens åtgärder, vilka vi stöder och vilka vi motsätter oss. Vi måste välja och vraka bland teknologierna Vi stöder skolbyggen och anställning av vårdpersonal; vi motsätter oss byggandet av nya flygplatsbanor. Varför kan vi inte stödja leveransen av luftförsvarssystem till Ukraina, samtidigt som vi motsätter oss att miljarder satsas på Trident [Storbritanniens kärnvapenbestyckade ubåtar] och hangarfartyg? Varför kan vi inte uppmana regeringen att vägra köpa israeliska vapensystem?

För att utveckla en socialistisk hållning i denna riktning behöver vi, till att börja med, en ärlig bedömning av omfattningen och karaktären av det ryska militära hotet (i) mot Ukraina, (ii) mot andra öst- och centraleuropeiska stater, och (iii) mot Västeuropa (troligen i form av cyber- och annan sabotage, hemligt stöd till högerpartier etc.).

Dessutom behöver vi en ärlig bedömning av gränserna för den europeiska ”demokrati” som påstår sig försvara Ukraina – samma ”demokrati” som stärker företagens makt mot arbetande människor, som stödde Israels folkmord till fullo och som upprätthåller en ”fästning” mot försvarslösa flyktingar. Detta är den fråga som togs upp rakt på sak av Hanna Perechoda, som jag nämnde ovan.

Det är denna ”demokrati” som kontrollerar militärtekniken. Påståenden om att investeringar i militära system är motiverade av stödet till Ukraina måste bedömas i det sammanhanget. Vi vet att det stödet är strikt begränsat och att det går hand i hand med den fortsatta vapenhandeln med Israel, Gulfstaterna och andra autokratier.

Enligt min mening måste politiska krav, om att de europeiska ”demokratierna” ska förse Ukraina med de försvarsvapen landet behöver, integreras i ett bredare motstånd mot imperialistisk militarism, precis som Friborg gör. Skulle kravet på ett europeiskt embargo mot vapenförsäljning överallt utom i Ukraina, som nämns av Taras Bilous, kunna vara en utgångspunkt?

En brittisk politiker har försiktigt antytt att det finns bra och dåliga vapenleveranser: John Swinney, Skottlands försteminister. I september förra året hävde han restriktionerna kring användning av offentligt stöd till ammunitionsproduktion ”mot bakgrund av Rysslands invasion av och fortsatta krig mot Ukraina”, men blockerade nya anslag av offentliga medel till försvarsföretag som handlar med Israel, på grund av ” trovärdiga bevis på folkmord” i Gaza.

Ukrainska soldater med luftvärnskanon, Rivne, april 2023. Foto: Creative Commons/Ukrainas försvarsministerium

Visserligen ett mycket begränsat åtagande. Men skulle det kunna utgöra ett första steg mot en serie radikala politiska åtgärder? Skulle skillnaden mellan vapen till Ukraina och vapen till folkmordsregimer kunna införlivas i initiativ som ”Planen för ett alternativ till den ryska ockupationen”, som lades fram förra året av labourparlamentariker, fackföreningsledare och andra, och som stöds av Ukraine Solidarity Campaign?

Planen uppmanar till ökade vapenleveranser och strängare sanktioner mot Ryssland, och kräver att Ukrainas internationella skuld ska avskrivas och att frysta ryska finansiella tillgångar ska överföras till Ukraina.

Den förespråkar också att ett ”krismöte för att rädda Ukraina” mellan europeiska och allierade nationer ska sammankallas, ”för nödvändigt militärt och finansiellt stöd”. Enligt min mening är detta en Pandoras ask.

Hur skulle arbetarrörelsen, och/eller dess politiska allierade, kunna förhindra att ett sådant toppmöte blir ett verktyg för europeiska regeringar att tvinga Ukraina att göra som de vill? Vad kan vi lära oss av erfarenheterna från konferenserna om Ukrainas ekonomiska återuppbyggnad 2022–23, där europeiska företag trängdes om hedersplatserna i EU-finansierade program efter kriget?

Det råder brist på uppriktig, seriös diskussion om logiken bakom sådana politiska krav.

Vi behöver också en diskussion om hur sådana politiska krav på vapenleveranser, riktade till Storbritannien och till andra reaktionära regeringar, förhåller sig till de bredare socialistiska principer som arbetarrörelsen och de sociala rörelserna kan basera sig på. (Detta är vad jag menade ovan med rörelsefokuserade tillvägagångssätt. De bygger på idén att socialism innebär en omvandling av hela samhället med arbetarklassen i centrum, till skillnad från politiska förändringar genom statsmakten.)

Motstånd mot imperialistisk militarism, och stöd för alla som attackeras av den, måste enligt min mening stå i centrum. Detta innebär, till att börja med:

- Att arbeta för att förena det europeiska stödet för det ukrainska motståndet med stödet för det palestinska motståndet mot israelisk kolonialism och folkmord – med andra ord, att arbeta för att förena rörelser för mänsklig befrielse på båda sidor av den geopolitiska klyftan.
- I Storbritannien och Europa, att stödja de mänskliga rättigheterna för alla flyktingar och asylsökande gentemot regeringarnas rasistiska, splittrande manipulation av regler för att spela ut ukrainska flyktingar mot dem från afrikanska och asiatiska länder och Mellanöstern.
- Att förena sådana grundläggande internationalistiska principer med kampen för att slå tillbaka angreppen på arbetarklassens levnadsstandard och offentlig service, i Storbritannien och Europa, det vill säga att rikta kampen i dessa frågor mot kapitalet, för att motverka extremhögerens försök att ställa arbetarklassen i Europa mot Ukraina och/eller mot flyktingar och migranter.
- Samarbete och samordning med den ukrainska arbetarrörelsen och organisationer i det civila samhället, som är allierade med den högerorienterade Zelensky-regeringen mot den ryska aggressionen, men som står i konflikt med den i sina ansträngningar att utvidga sociala och medborgerliga rättigheter, att motstå auktoritära åtgärder och korruption inom den ukrainska statsmakten, och att motsätta sig en ekonomisk politik utformad för att gynna västerländska företag.

Sådana grundläggande principer uttalas inte tillräckligt högt. Vår paroll "From Ukraine to Palestine, occupation is a crime" "Från Ukraina till Palestina, ockupation är ett brott"] välkomnas varmt vid demonstrationer, men det förblir en minoritets slogan. Röster som Adeeb Shaheens, som identifierar gemensamma drag i kampen mot västerländsk och rysk imperialism, måste förstärkas.

Om stödet för det ukrainska motståndet inte förankras i sådana principer finns det en risk att det förvandlas till ett komplement till Labours militaristiska politik.

Detta verkar vara det nuvarande uppdraget för Paul Mason, journalisten som svängt från vänster till höger, som stoltserar med sitt stöd för vapenleveranser till Ukraina, samtidigt som han uttrycker "stolthet" över Labours stöd för det israeliska folkmordet, applåderar det auktoritära förtrycket mot pro-palestinska protester och beklagar att Labour sviks av vänsterväljarna.

Mason tipsar regeringen om att Storbritanniens allmänna upprustningsprogram kan vara till samhällets fördel.

Att likställa Ukrainas kamp med imperialistisk militarism är väsensskilt från äkta solidaritet med det ukrainska motståndet, och en spegelbild av den ”lägertänkande” oppositionen mot det motståndet, som jag har skrivit om i en andra artikel.

Rysslands krig: Sluta försöka misskreditera motståndet

I denna andra del av två kritiserar Pirani det han kallar ”lägertänkandet” – tendensen inom delar av den västerländska vänstern att betrakta det ukrainska motståndet som en marionett för Nato snarare än en genuin antikolonial kamp. Artikeln är uppbyggd kring fem frågor riktade till en skeptisk kamrat.

Inom arbetarrörelsen och civilsamhällets organisationer i Storbritannien möter stödet för det ukrainska försvarskampen mot den ryska imperialismen motstånd från dem som hävdar att Ukraina endast är en marionett för västmakterna.

Den underliggande tanken – att den enda ”riktiga” imperialismen är den västerländska, och att motstånd mot rysk eller kinesisk imperialism, eller mot deras marionetter i till exempel Syrien eller Iran, därför är illegitimt – har sina rötter i 1900-talets stalinism. Men den behåller sitt grepp, delvis därför att det västerländska imperiets brott är så fasansfulla. Det är Gaza och klimatförändringarna som framför allt upprör unga människor i Storbritannien.

Denna ”lägermentalitet” (uppdelningen av världen i ett USA-centrerat ”läger” och andra, inte fullt så dåliga läger) förmedlas delvis genom aktivister som söker enkla principer för att bygga sociala rörelser.

Den har visat sitt fula ansikte igen under det amerikansk-israeliska kriget mot Iran denna månad, där den teokratiska, auktoritära regimen behandlas som offret snarare än det iranska folket som är i kläm mellan regimen och den mordiska amerikansk-israeliska attacken.

Denna artikel är en uppmaning att undvika sådan förenkling. Den har sitt ursprung i ett e-postmeddelande, som jag skrev förra året till en sådan aktivist, som påstod att jag hade fel när jag stödde vapenleveranser till de ukrainare som kämpar mot rysk aggression. Jag ställde dessa fem frågor till honom, och jag hoppas fortfarande att han kommer att svara.

1. Vilken karaktär har den ryska imperialismen, och vad är dess förhållande till Ukraina?

Vi hör eller läser ofta från ”vänstern” att kriget i Ukraina är ett ”interimperialistiskt krig”. Jag håller inte med. Det finns visserligen en interimperialistisk konflikt som utgör bakgrunden, men det faktiska kriget står mellan Ryssland (ett i grunden imperialistiskt land) och Ukraina (uppenbarligen inte ett imperialistiskt land). Jag återkommer till krigets karaktär nedan (fråga 2). Men jag tror vi kan vara överens om att Ryssland i grunden är imperialistiskt. Vilken sorts imperialism?

För alla socialister under 1800-talet och början av 1900-talet var Ryssland det mest fruktade imperiet och Ukraina dess äldsta och största koloni. Under hela sovjettiden hävdade, såvitt jag vet, ingen av versionerna av socialism eller kommunism, hur udda de än var, att Ukraina och de andra 13 icke-ryska republikerna på något sätt hade upphört att existera eller förlorat sin rätt till självbestämmande.

Vad gäller de extrema stalinisterna garanterades den rätten av den sovjetiska konstitutionen, och allt var i sin ordning. Det förekom många diskussioner om i vilken utsträckning man borde tillåta att man talade ukrainska i Ukraina, kazakiska i Kazakstan, azeriska i Azerbajdzjan osv. Men såvitt jag vet var det inte ens när den stalinistiska nationalitetspolitiken svängde

in i extrema galenskaper som någon hävdade att dessa inte var nationer med eget språk och egen kultur.

Ryssland lämnade sovjettiden som ett kraftigt försvagat imperium, eller ett möjligt imperium, men ändå ett imperium. Det stora lagret av kärnvapen och den gigantiska armén kompenserade för vad Ryssland saknade i ekonomiskt hänseende.

En stor del av Putins projekt går ut på att stärka det ryska imperiet. Det var vad de otroligt grymma krigen i Tjetjenien på 1990-talet och i början av 2000-talet handlade om, och en stor del av vad den ryska interventionen i Syrien handlade om. Enligt min mening är detta i grunden vad kriget i Ukraina också handlar om.

Hur är det med Ukraina? Den vän jag diskuterade med skrev till mig: ”Vi talar inte om ett ’förtryckt folk’ i den mening som vi kanske talar om motstånd i Palestina, vi talar om en avancerad kapitalistisk stats armé, som stöds av Nato-makterna och befinner sig i krig med en annan stats armé, med alla de konsekvenser det medför”.

Låt oss analysera detta. Naturligtvis finns det ingen jämförelse, varken i Ukraina eller någon annanstans, med den långvariga historien av våldsam etnisk rensning i Palestina, för att inte tala om det folkmord som nu pågår. Det vore analytiskt meningslöst, och jag skulle säga moraliskt tvivelaktigt, att försöka göra en jämförelse. Så låt oss inte försöka.

Jag skulle inte heller jämföra Irlands situation med Palestina, men jag skulle säga att Irland – som också har en ”avancerad kapitalistisk stat”, eller hur? – och Ukraina båda är exempel på länder som historiskt sett har varit utsatta för långvariga former av imperialistisk dominans, av Storbritannien respektive Ryssland.

Vissa tror att den ryska dominansen över Ukraina har avtagit under den postsovjetiska perioden. Jag trodde själv det i början av 2000-talet, och det visade sig hur fel jag hade.

Visst försökte den ukrainska bourgeoisin att skapa sig en självständig ekonomisk väg (eller snarare en väg mot närmare ekonomisk integration med Europa), med viss framgång. Andra republiker tog ekonomiskt avstånd från Ryssland: Azerbajdzjan mot Turkiet, vissa av de centralasiatiska staterna mot Kina. Men Ukrainas ambitioner fick ett förkrossande slag av finanskrisen 2008–09. Ryssland försökte återta kontrollen med hjälp av lokala politiker, men hamnade i en återvändsgränd 2014. Kreml valde då en militär lösning.

2. Vad orsakade kriget (vilket är relevant för hur det kan stoppas)?

Den vanliga förklaringen till invasionen 2014 från lägeranhängare och ”realister” är att Putin tvingades av Nato. Enligt min mening (i) är det skitprat, och (ii) även om det fanns en skola (om än inte konsekvent eller dominerande) inom Nato-makterna som förespråkade att Putin borde kontrolleras hårdare, är det bara vilseledande att framställa detta som orsaken till invasionen. I själva verket tvingades Janukovitj bort av en folklig rörelse – extremt politiskt heterogen, men ändå en rörelse – och Putin kände sig tvingad att agera.

Jag minns att jag åkte till Kiev bokstavligen dagen efter att Janukovitj lämnat staden. Jag träffade en vän. Hon sa: ”Ryssarna kommer att invadera”. Jag sa: ”Nej, det kommer de inte. Det vore galenskap, det skulle förstöra allt de har försökt göra med ekonomin i årtal”. Det var galenskap, det förstörde Rysslands ekonomiska strategi, men de gjorde det ändå.

Varför? Jag arbetade då vid Oxford Institute for Energy Studies, där jag i mitt arbete hade kontakt med ryska affärsmän och forskare. Under flera år frågade jag dem: varför trodde de att Kreml gjorde det? Det bästa svaret jag fick var: ”För att de kunde, med tanke på den förvirring som rådde i Ukraina just då. Och för att om de *inte* hade tagit tillfället i akt, skulle de ha fått svara inför militären och nationalisterna på varför de inte hade gjort det.” (En

kommande bok av Alexandra Prokopenko besvarar en något annorlunda fråga, nämligen varför den ryska eliten, varav de flesta såg kriget som en katastrof, inte gjorde mer 2022 för att stoppa det.)

Hur såg den sociala verkligheten ut vid den inledande invasionen 2014? Vad hade de ryska trupperna och de ryskstödda styrkorna i Donetsk och Luhansk för sig 2014–2021? ”Lägeranhängarna” och ”realisterna” har lite eller ingenting att säga om detta. Svaret är att de terroriserade människor som ifrågasatte deras rätt att inrätta minidiktaturer, fängslade fackföreningsmedlemmar, införde ett godtyckligt, diktatoriskt rättssystem, försökte hindra människor från att tala eller lära barn det ukrainska språket, och så vidare.

Det uppskattas att dessa våldsvärkare, förutom att de förstörde ekonomin, lyckades halvera befolkningen mellan 2014 och 2018. Många människor som var unga och kunde lämna landet tog sig därifrån.

Detta kan väl inte kallas ett inter-imperialistiskt krig? Och utan att förstå detta är det omöjligt att på allvar hävda att konflikten efter 2022 är ett inter-imperialistiskt krig. Militärt sett är det ett krig mellan Ryssland och Ukraina, och det växte fram ur kriget 2014–21. Oavsett hur mycket stöd Ukraina får av västmakterna – och det är faktiskt ganska småskaligt i historiskt perspektiv – är detta inte en konflikt mellan två imperialistiska arméer.

3. Finns det omständigheter där socialister, mot bakgrund av en inter-imperialistisk konflikt, skulle ta ställning för en stat mot en annan?

Självklart finns det det – vilket är ytterligare ett hål, eller snarare en krater – i den ”lägerorienterade” och ”realistiska” argumentationen.

Visst pågår det en inter-imperialistisk konflikt. Men jag skulle säga att socialister med rätta stödjer Ukraina eftersom vi står för nationers rätt till självbestämmande, fria från imperialistiskt förtryck.

Ett exempel på detta är Iran, som säkert är en lika ”avancerad kapitalistisk stat” som Ukraina, och som också säkert ligger geopolitiskt nära Ryssland och Kina. Betyder det att vi som socialister är likgiltiga inför USA:s och Israels angrepp på Iran? Självklart inte. Vi var inte heller likgiltiga inför angreppet på Irak 2003.

Faktum är att jag kan komma på exempel där socialister faktiskt *stött* en kapitalistisk och kanske blivande imperialistisk makt som invaderar ett annat land. Ett sådant exempel är Indiens invasion av Bangladesh 1971, när Pakistan hotade att krossa den bangladeshiska självständighetsrörelsen militärt. Jag skrev till en indisk socialistisk vän för att fråga om detta, och hon svarade:

Jag är inte säker på om det är korrekt att kalla Indien vid den tiden en ”blivande imperialistisk makt”, även om det säkert var den dominerande makten i Sydasiens. Men du har rätt i att indiska socialister, inklusive Indiens kommunistiska parti och Indiens kommunistiska parti (marxisterna), med undantag för maoisterna, stödde den indiska interventionen för att stoppa vad jag senare skulle kalla ett folkmordsliknande angrepp på Östbengalen, med ett fasansfullt antal våldtäkter. Utan tvekan var [den indiska premiärministern] Indira Gandhi opportunistisk, och som jag senare upptäckte när jag besökte Bangladesh hade arbetarna där inga illusioner om henne eller Indien. Men det var nödvändigt att våldtäkterna och morderna stoppades, och det gjorde hon.

Om vi går tillbaka till 1930- och 40-talen finns det många exempel på socialister som stödde imperialistiska länders vapenleveranser till stater och statsliknande landområden. Socialister i Storbritannien och över hela Europa stödde den brittiska och amerikanska imperialismens vapenleveranser till den franska motståndsrörelsen, som leddes av en skara reaktionära

borgerliga politiker, vilka efter kriget ledde reaktionära borgerliga regeringar. Jag vet inte vad irländska socialister tyckte om leveransen av vapen till IRA (Irish Republican Army) från Nazityskland, men de ställde i alla fall inga högljudda krav på att vapnen skulle skickas tillbaka.

Naturligtvis finns det politiska skäl att vara försiktig med att fokusera på vapenleveranser, vilket har att göra med vår övergripande inställning till militarism och vår inställning till staten.

Den indiska armén intar Jessore i Bangladesh, 1971. Foto: Creative Commons / ETH-Bibliothek Zürich

Men låt oss återigen titta specifikt på Ukraina. I sitt mejl kontrasterade min vän palestinierna (ett "förtryckt folk") mot ukrainarna (som har "en avancerad kapitalistisk stats armé"). Vad spelar detta för roll?

Enligt min mening är avsaknaden av en palestinsk kapitalistisk stat med vapen en nyckelfaktor som har gjort det möjligt för folkmordet att fortsätta i Gaza. Det är ingen slump att den israeliska högern har ägnat det senaste kvartsseket åt att se till att inga steg tas i riktning mot bildandet av en sådan stat ("tvåstatslösningen").

Om bara palestinierna hade haft en avancerade stat med en armé så som ukrainarna har!

För att se vad som händer med människor som attackeras av Ryssland utan en fullfjädrad stat och armé som skyddar dem behöver vi bara titta på Tjetjenien, som utsattes för ett folkmordskrig som ett resultat.

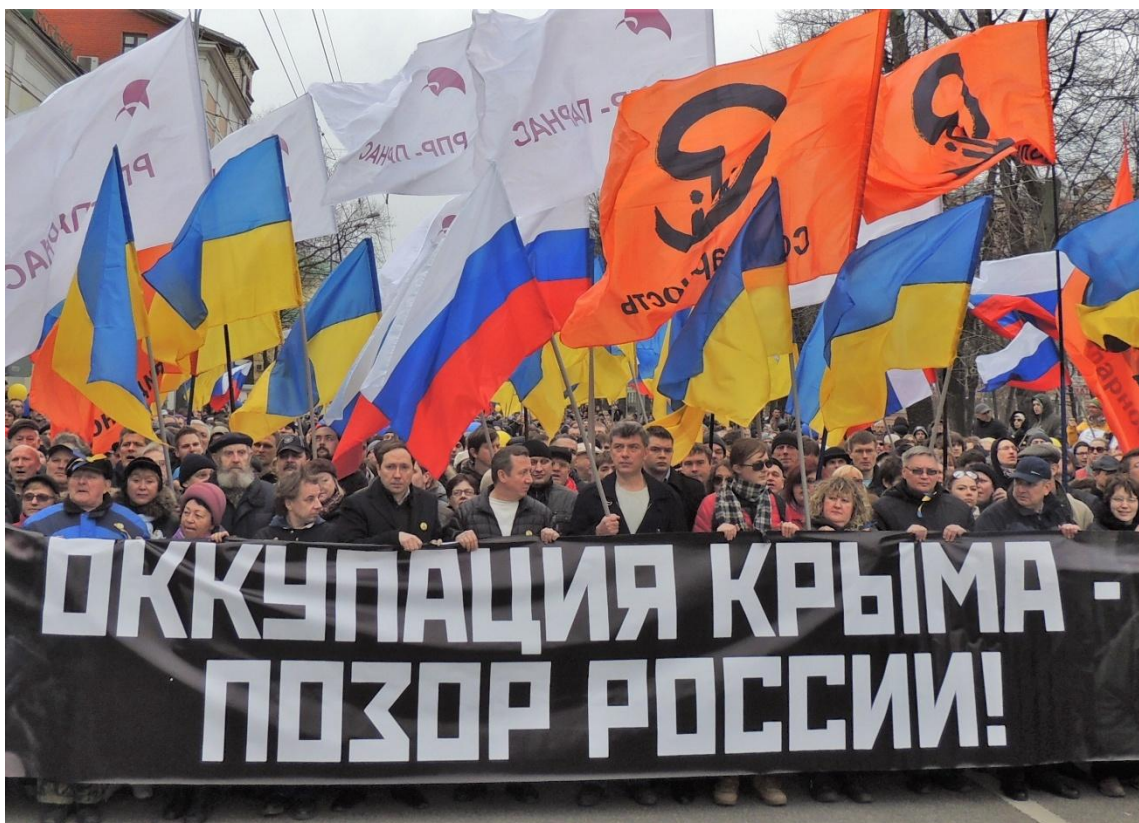
4. Finns det någon skillnad mellan sättet att utöva social kontroll i Ryssland å ena sidan och i Ukraina, Polen och andra östeuropeiska länder å andra sidan? Och spelar detta någon roll?

Förra året inledde jag en polemisk diskussion med människor som talar om kriget i Ukraina som en konfrontation mellan auktoritärt styre och demokrati, eftersom jag anser att detta alltför lätt faller in i de västliga imperialistiska makternas narrativ. Men frågan om borgerlig demokrati är inte irrelevant.

I Ukraina, hur allvarlig situationen än är, är det fortfarande möjligt – som visades dramatiskt med ”antikorrupsionsdemonstrationerna” förra sommaren – för människor att demonstrera, att kritisera regeringen i media och så vidare, med andra ord att utöva rätten till yttrande- och mötesfrihet – med risk för repressalier som jag antar är jämförbar med den i Storbritannien, alltså låg.

I Ryssland är detta uppenbarligen inte fallet. Vi har inte sett några rörelser med gatudemonstrationer sedan 2022, och standardstraffet för att kritisera kriget på sociala medier är sju eller åtta års fängelse. Många människor har dödats för att de motsatt sig regeringen. Våra socialistiska och anarkistiska vänner och kamrater sitter antingen i fängelse, har lämnat landet eller, om de inte kan göra det, slutat med all offentlig politisk verksamhet och organisering.

Spelar denna skillnad någon roll? Betyder det att vissa av de överväganden som diskuterades på 1940-talet – att axelmakterna, dvs. inte bara Tyskland som var helt nazistiskt utan även det fascistiska Italien och det fascistiska Spanien – utgjorde ett hot mot demokratin som var kvalitativt annorlunda än det hot som den brittiska, franska och amerikanska bourgeoisin utgjorde? Jag tycker att det spelar roll, och jag tror att det återigen har konsekvenser för om socialisterna stöder den ukrainska sidan i kriget.

”Fredsmarsch” i Moskva, mars 2014. På banderollen står det: ”Ockupationen av Krim är Rysslands skam”. Foto: Creative Commons / P. Bogomolov

5. Kan vi fastställa att vi stöder den kapitalistiska statens användning av vapen för ett syfte (att försvara det ukrainska folket) men inte för en annan (allmän upprustning)?

I sitt mejl skrev min vän att han skulle ha svårt att rättfärdiga vapenleveranser till brittiska arbetare som står inför monstruösa nedskärningar. Vi måste diskutera detta seriöst och analytiskt.

Jag tycker det är uppenbart att det finns vissa former av statligt våld som vi stöder, och andra som vi inte gör. Om vi deltog i en demonstration mot en grupp fascister utanför ett hotell som

används för att husera migranter, och var betydligt färre än dem, och allt som skyddade hotellet var en rad poliser, skulle vi väl inte uppmana poliserna att gå därifrån? Vi skulle väl inte kritisera deras försvar av hotellet på samma sätt som vi kritiserar många andra saker som poliser gör, eller hur?

Självklart skulle vi hoppas att vi inte befann oss i den situationen, och vi skulle lägga all tyngd på att mobilisera för att se till att motdemonstrationerna blev större.

Men ukrainare ur arbetarklassen hoppades heller aldrig att hamna i den situation de befinner sig i.

Detta argument kan enkelt utvidgas till exempel på militär makt. Jag frågade några argentinska kamrater om Falklandskriget 1982. Många inom den till stor del underjordiska arbetarrörelsen uppmanade militärdiktaturen, som hade dödat, torterat och fängslat många tusental av deras vänner och kamrater, att omdirigera sina resurser för att bekämpa de väpnade styrkor som Margaret Thatcher skickat till öarna. En kamrat skrev till mig att de argentinska trotskistiska organisationerna *intog en kritisk hållning och skiljde på kampen om Malvinas (som de stödde) och militärjuntans ledning, som de betraktade som en folkmordsdiktatur som utnyttjade kriget för att behålla makten.*

Delar av vänstern föreslog nationalisering av brittiskägda fastigheter, konfiskering av brittiska tillgångar och att utlandsskulden till Storbritannien inte skulle betalas, i ett försök att göra kriget "folkligt" och inte styrt av militärjuntan.

Den argentinska vänstern intog en ståndpunkt om nationell suveränitet över öarna och fördömde den brittiska ockupationen sedan 1833. Den kritiserade diktaturens hantering av kriget och betraktade konflikten som ett sätt för militärjuntan att försöka befästa sin makt. Den allmänna hållningen är för suveränitet och antiimperialism, vilket skiljer den från centerhögerens eller liberalernas ståndpunkter.

Hade de argentinska socialisterna rätt att stödja kriget och kräva att det skulle "göras folkligt", även inför en brutal, omänsklig diktatur?

Varför skulle vi inte nu ställa krav på den rasistiska, arbetarklassfientliga och folkmordsstödjande Starmer-regeringen att öka Storbritanniens vapenleveranser till Ukraina?

Min vän skrev i sitt mejl att han "helt enkelt inte kunde möta [arbetare i knappa omständigheter] eller de människor jag arbetar med kring [klimatpåverkan] och samtidigt försvara den absurda summa pengar som har gått till att upprätthålla detta blodiga dödläge".

Jag skulle föreslå honom att han kunde säga till sina kamrater: staten kan finansiera det här om den har viljan att göra det. Staten kan beskatta de rika, eller vad som helst. Det är inte ett antingen/eller. Det är en principfråga.

Slutsats

Skadan som orsakats av västerländska "vänsteraktivisters" cyniska försök att från ta det ukrainska motståndet dess legitimitet är redan gjord. Åtminstone sedan 2014, och med en upptrappning under 2022. Alltid förpackat i allvarligt klingande, tomma ord om "antiimperialism". Skadan drabbar inte det ukrainska folket – det gör de ryska bomberna, och de gangsters och tortyrutövare som Kreml har satt att styra Donbass – utan snarare socialismen, och dess utveckling som rörelse.

Lästips

Simon Pirani: [Domstolens rebeller som står upp mot krigshetsaren Putin](#) och [2000-talets Gulag](#). Utdrag ur boken *Voices Against Putin's War* som handlar om den omfattande repressionen mot krigsmotståndare i Ryssland och ockuperade områden.

På marxistarkivet finns en speciell avdelning med artiklar som rör vänsterns syn på i Ukraina: [Debatt om Ukraina](#). Avdelningen börjar med den svenska debatten, som följs av artiklar från den internationella debatten.